

закладом: від функціонування до розвитку / М. Є. Смирнова. – Х. : Вид. група «Основа», 2013. – 192 с.

7. Конаржевский Ю.А. Менеджмент и внутришкольное управление / Ю.А. Конаржевский. - М.: Центр «Педагогический поиск», 2000. - 224 с.

УДК: 342.25.378.1

РЕАЛІЗАЦІЯ РАЙОННОЇ ПРОГРАМИ «ОБДАРОВАНІ ДІТИ» ОСВІТНІМ ЗАКЛАДОМ

Чертакова І. А.

Донецька загальноосвітня школа № 44

директор

В даній статті зазначається зміст роботи закладу освіти з обдарованими дітьми, який включає низку завдань, а саме: виявлення обдарованості дітей та максимальне сприяння їхньому розвитку. В роботі визначені головні завдання роботи з розвитку обдарованості кожної особистості.

Ключові слова: заклад освіти, обдаровані діти, розвиток особистості, навчально-виховний процес

В данной работе определяется содержание работы учреждения образования с одаренными детьми, которая включает ряд задач, а именно: выявление одаренности детей и максимальная поддержка их развитию. В работе обозначаются главные задания работы в развитии одаренности каждой личности.

Ключевые слова: учреждение образования, одаренные дети, развитие личности, учебно-воспитательный процесс.

In this work the scope of work of the institution of education for gifted children, which includes a number of objectives, namely: identification of gifted children and maximum support to their development. In the work, indicated the main goals of the work in developing the talent of each individual.

Keywords: educational institution, gifted children, personality development, the educational process.

Постановка проблеми. Ідея формування творчо розвинутої особистості є провідною у роботі школи. Забезпечення розвитку особистості дитини можливо через перетворення освіти на розвиваючу систему. Пріоритетними напрямками цієї роботи виступає всебічний розвиток особистості, укріплення високих моральних якостей, розвиток індивідуальних здібностей і талантів учнів, формування міцних національно-патріотичних і громадянських принципів, виховання національної свідомості, формування розвинутої духовності, моральної, художньо-освітньої, трудової, екологічної культури [1, с.5]. Одним з основних принципів роботи школи є розкриття в процесі навчання дитячої обдарованості. Упровадженню в життя цього принципу сприяє спільна діяльність практичного психолога школи та педагогів. Зміст роботи з обдарованими дітьми включає низку завдань, а саме: виявлення обдарованості дітей та максимальне сприяння їхньому розвитку.

Аналіз досліджень. У нашому розпорядженні є певні надбання психолого-педагогічної науки щодо обдарованості та організації підготовки педагогів до роботи з ними. Зокрема, при реалізації комплексу проблем обдарованості корисно використовувати концепцію творчої обдарованості О.М. Матюшкіна, концепцію «вікового потенціалу» Н.С. Лейтеса, теорію розвитку творчого потенціалу В.А. Романця, трактування обдарованості як прояву творчого потенціалу людини Ю.Д. Бабаєвої, психодидактичний підхід до навчання і розвитку обдарованості дітей в умовах загальноосвітньої школи В.В.Клименка, теорію креативності Е. Торренса, триколову концепцію обдарованості Дж. Рензуллі, психосоціальну модель А. Танненбаума, концепцію Ф. Ганье (Gagne), яка розділяє поняття «талант» і «обдарованість», триархічну теорію Р. Стернберга і багато інших; фундаментальні праці В.І. Бондаря, О.В. Киричука, С.В. Крисюка, В.Г.Онушкіна, М.Г. Протасової, та інших сучасних науковців[3, с.14-15].

Проте, аналіз філософської, науково-педагогічної та методичної літератури свідчить про досить незначна увагу науковців до проблеми підготовки педагогічних кадрів до роботи з школярами, що виділяються своїми здібностями. Майже недослідженими залишаються проблеми змісту, форм, методик відповідної підготовки, вимог до педагога, його готовності до навчання і виховання здібної та талановитої молоді, що є підставою вважати поширення існуючих та пошук нових форм і засобів підготовки педагогів до специфічної діяльності актуальною педагогічною проблемою, а дослідження та пошуки шляхів її вирішення, результативними щодо їх використання та впровадження у закладах освіти [4, с.12].

Мета статті полягає в ознайомленні з видами та особливостями навчально-виховного процесу з обдарованими дітьми.

Викладення основного матеріалу. Донецька загальноосвітня школа I – III ступенів № 44 – це, передусім, творче середовище, де нова людина формується як творча особистість, розкриття якої збагатить суспільство, забезпечить прогресивний розвиток країни, світу, людства. І в даному контексті на перший план виходить організація роботи з обдарованими дітьми, головною метою якої є створення умов для формування високоінтелектуальної особистості. Для досягнення поставленої мети система роботи з обдарованою молоддю має бути органічною сукупністю змісту, методів, форм, прийомів та засобів, які ставлять учня в умови суб'єкта творчої діяльності й забезпечують формування її особистості як дослідника. Найважливішим в організації роботи з обдарованими дітьми є створення загального «поля креативності», яке сприятиме розвитку творчих здібностей учнів, учителів і адміністрації (рис. 1).

Виходячи з цього, у закладі визначені головні завдання роботи з розвитку обдарованості кожної особистості:

1. Виховання морально і фізично здорового покоління.
2. Створення умов для здобуття освіти за державним мінімумом.

3. Здійснення науково-практичної підготовки талановитої молоді, збагачення на її основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу держави.

4. Розвиток природних позитивних нахилів, здібностей та обдарованості учнів, потреби і вміння самовдосконалюватись, формування громадської позиції, національної свідомості, власної гідності, готовності до трудової діяльності, відповідальності за свої дії.

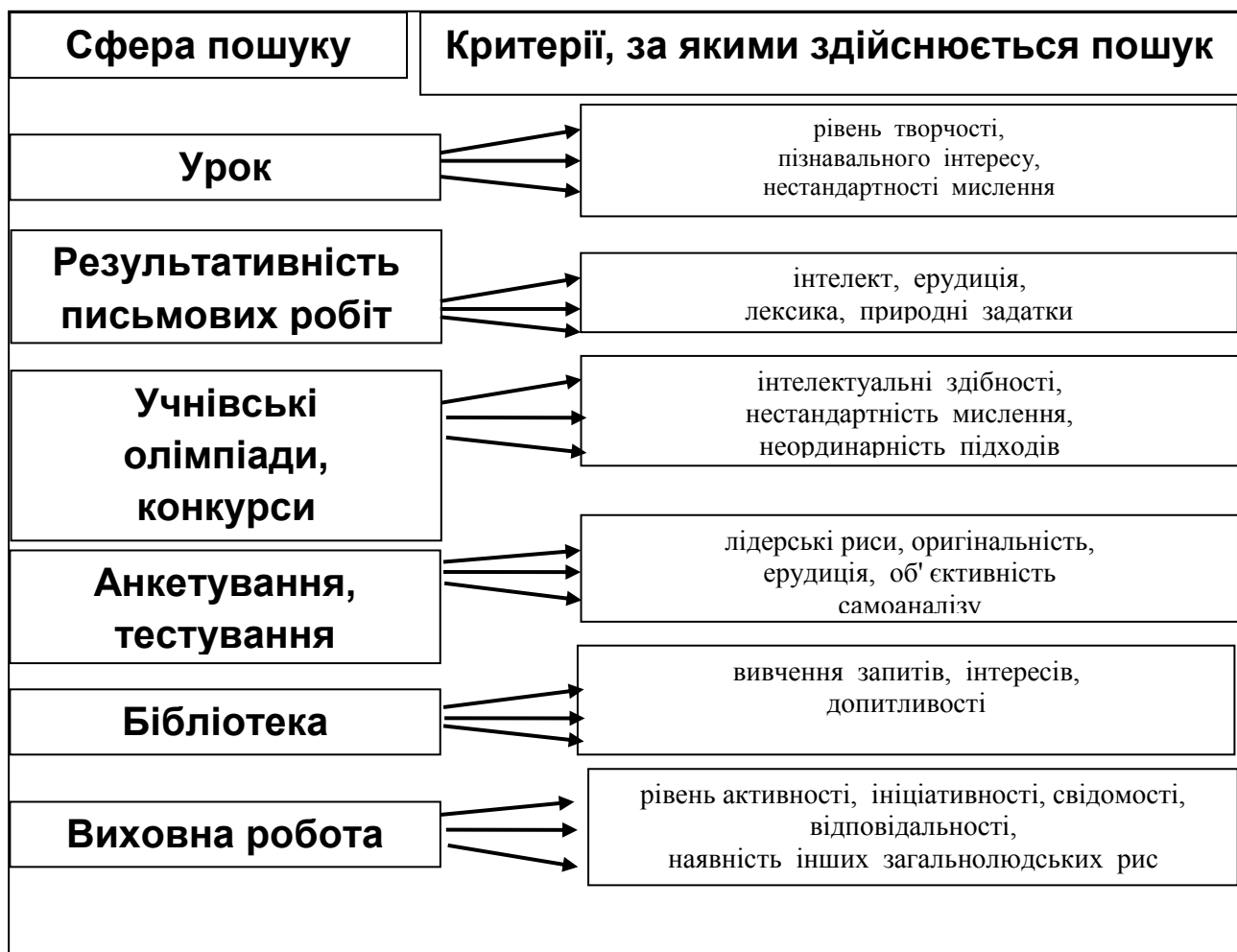

Рис. 1 Сфери пошуку обдарованих дітей

5. Надання учням можливостей для реалізації індивідуальних творчих потреб, забезпечення умов для оволодіння практичними вміннями і навичками наукової, дослідно-експериментальної діяльності відповідно професійної орієнтації.

6. Створення сприятливих умов для гуманізації освіти.

7. Виховання школяра як людини моральної, відповідальної, людини культури з розвиненим естетичним та етичним ставленням до навколишнього світу і самої себе.

8. Розробка сучасних науково-методичних концепцій, форм, видів діяльності, матеріалів для використання їх у навчально-методичній роботі [5, с.7].

Завдання, визначені як пріоритетні в діяльності навчального закладу, реалізуються через спрогнозовану систему роботи з учнями.

Організаційна робота в закладі проводиться за наступними напрямками:

Перший напрямок. Удосконалення творчого потенціалу вчителів. Згідно з цим здійснюється систематична робота над розкриттям творчого потенціалу кожного вчителя, реалізацією його здібностей, залученням до педагогічної системи роботи з обдарованими дітьми, формування прагнення до самоствердження.

Другий напрямок. Організація роботи з обдарованими учнями. Усвідомлюючи, що головною педагогічною метою навчання є залучення обдарованої дитини до неперервного процесу самовдосконалення – самовиховання, саморозвитку, самонавчання, - адміністрація цілеспрямовує на використання педагогами діяльнісно - компетентного підходу до проведення уроків, головним завданням якого є систематичне збільшення операційного поля учнів, формування різних типів мислення, засвоєння навчального матеріалу на рівні теоретичного узагальнення й систематизації.

Третій напрямок. Постійний психологічний патронаж усіх учасників навчально-виховного процесу. Василь Олександрович Сухомлинський дає алгоритм виховання обдарованої дитини: «Творчість народжується там, де створюється сплав глибоких і міцних знань з досвідом практичної діяльності, який склався у процесі самостійної роботи, самовиховання і запозичений в майстрів педагогічної справи. Здібності та задатки розвиваються та

реалізуються за умовою сприятливого зовнішнього середовища і сукупності внутрішніх потенціалів [9, с.4-5].

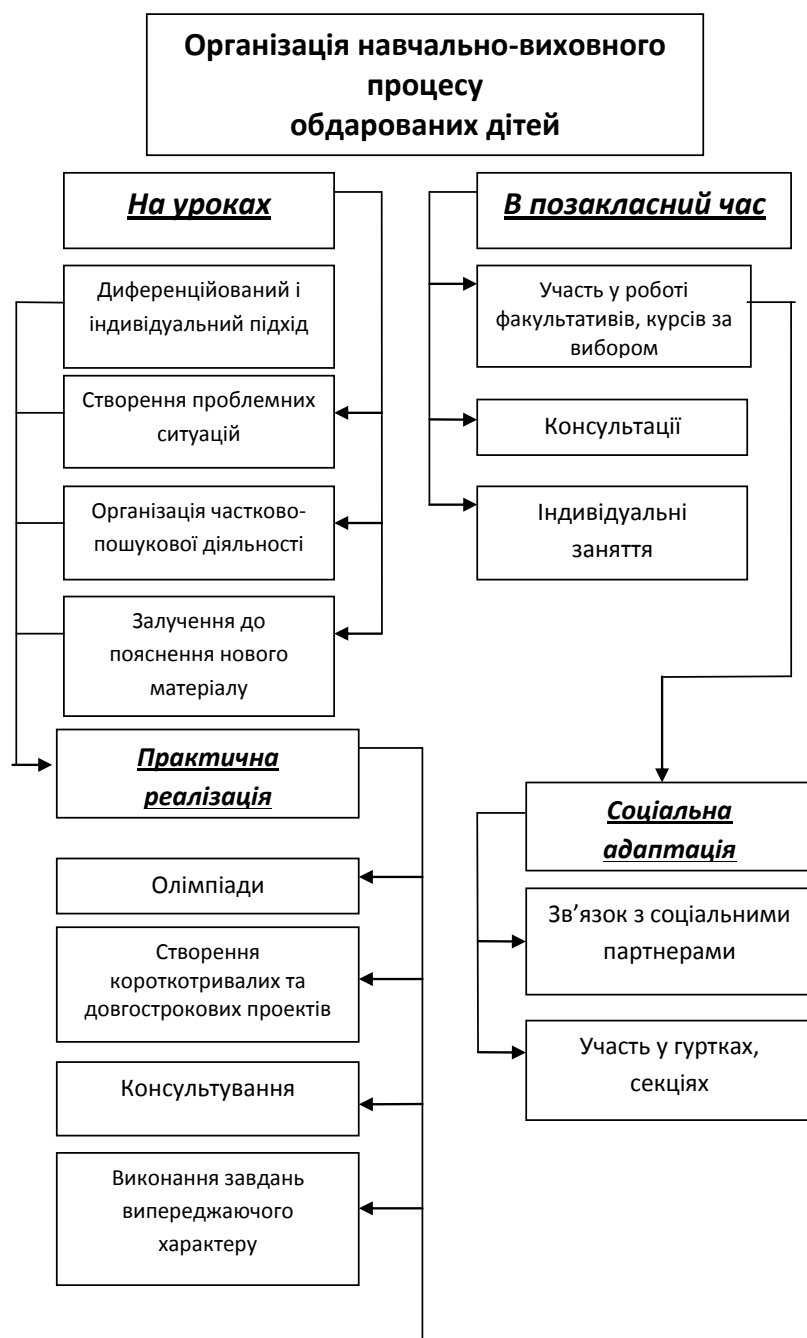

Рис.2 Система роботи з обдарованими учнями

В основу роботи з розвитку обдарованості дітьми покладено принципи:
 - орієнтація на вищі кінцеві результати;

- безперервна передача знань (навчатися й навчати інших необхідно стільки, скільки потребує досконале володіння темою);

- співпраця й товариська взаємодопомога;

- різноманітність завдань;

- навчання за здібностями [7, с.9]

У школі створені відповідні умови для розвитку творчої обдарованості учнів. Робота направлена на виконання районної програми пошуку, розвитку і підтримки обдарованих дітей навчально-виховних закладів Ленінського району на 2013-2018 роки «Обдаровані діти».

З метою реалізації програми «Обдаровані діти» на початку навчального року розробляються заходи роботи з обдарованими учнями та видається наказ «Про організацію роботи з обдарованою та талановитою молоддю» у рамках цієї програми.

Традиційно в школі функціонує певна система заходів, що сприяє формуванню і розвитку обдарованості дитини у різних сферах, серед яких можна виділити основні напрямки:

- формування й розвиток інтелектуальної та академічної обдарованості;

- формування й розвиток творчої, художньо-музичної, образотворчої та сценічної обдарованості;

- формування й розвиток соціально - лідерської обдарованості;

- формування й розвиток психомоторних і спортивних здібностей.

В основі системи роботи з обдарованими учнями лежить вирішення проблеми пошуку та діагностики обдарованих дітей. Виділяються такі групи обдарованих дітей:

- діти з високими показниками інтелекту;

- діти з високим рівнем творчих здібностей;

- діти, які досягли успіху у будь-яких галузях (музика, спорт, окремі предмети тощо);

- діти, які мають високі заслуги у навчанні [10].

На кожну обдаровану дитину, занесену до списку даних, заведена особова справа, яка містить індивідуальну картку учня, педагогічну характеристику, індивідуальну картку психолого-педагогічного обстеження, індивідуальну психолого-педагогічну програму розвитку роботи з обдарованою дитиною і копії результатів досягнень учнів, що постійно поновлюються.

Наступним етапом є проектування очікуваних результатів, що є адитивним визначенням вектора роботи вчителів, адміністрації, практичного психолога, шкільних методоб'єднань, сім'ї з одного боку та учня з другого. На цьому етапі на перший план виходить науково - методичне забезпечення роботи з обдарованими учнями.

Шкільними методичними об'єднаннями:

- розробка та впровадження методичних матеріалів по організації роботи з обдарованими дітьми;
- матеріали з досвіду роботи;
- написання індивідуальних програм по роботі з обдарованими учнями;
- пошук та впровадження інноваційних технологій у процесі навчання;
- забезпечення науково-пошукової діяльності учнів;
- підготовка учнів до олімпіад, конкурсів.

Адміністрацією школи:

- організація педагогічного процесу з метою забезпечення розвитку здібностей обдарованих учнів;
- визначення варіативної частини робочого навчального плану;
- розробка комплексу методичних та навчальних матеріалів, конкретних методичних рекомендацій;
- підбір педагогічних кадрів відповідного рівня, здатних сприяти творчій праці учня;
- постійне вивчення педагогічної майстерності вчителів, забезпечення умов для їх самостійної діяльності, підвищення загальнокультурного та професійного рівня;

- забезпечення участі обдарованих учнів у конкурсах, змаганнях, олімпіадах, конференціях, конкурсів, оглядів творчих і наукових учнівських робіт, виставок, спрямованих на виявлення і самореалізацію обдарованих дітей;

- затвердження спеціалізованих навчальних планів та програм;

- розширення географії секцій МАН;

- організація проведення Інтернет - олімпіад з основ наук, створення належних умов для участі у них обдарованих дітей.

Методичною радою:

- проведення науково-практичних конференцій, семінарів, присвячених проблемам розвитку творчого потенціалу педагогів та школярів;

- впровадження у практику роботи школи нових освітніх технологій;

- організація у школі виставок нових технологічних і методичних засобів, презентації індивідуальних програм творчих учителів, психолога, спрямованих на виявлення і розвиток обдарованих дітей.

Шкільним психологом:

- аналітична корекція результатів розвитку учня на основі вивчення рівня інтелектуального розвитку та коефіцієнта самореалізації, тестування, робота з учителями та наставниками по врахуванню результатів психологічних досліджень у їх подальшій роботі.

Організація навчально-виховного процесу в закладі спрямована не на максимальне навантаження учнів навчальним матеріалом, а на розвиток їх здібностей [11, с.13].

Активізації розумової діяльності сприяє постійна участь учнів школи у різних інтелектуальних конкурсах: „Кенгуру”, „Левеня”, «Бобреня», „Колосок”, „Лелеченя”, „Юний ерудит”, „Русский медвежонок”, „Грінвіч”, Міжнародному конкурсі з української мови ім. П. Яцика та Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді ім. Тараса Шевченка та ін.

Також учні школи беруть участь та стають призерами відкритої міжнародної олімпіади з російської мови „Светозар”. Результатом цієї роботи стало укладання Договору про співпрацю з організацією „Московский и мультимедийный центр „Русская филология ”. Щорічно учні запрошуються до міста Москви для участі в очному турі міжнародної олімпіади з російської мови.

З метою розвитку творчих здібностей та виявлення творчо обдарованих дітей, учні беруть участь також у виховних заходах для формування особистості громадянина України в умовах нових технологій, успіху вирішення, ступеня розвитку особистості.

Висновок. В даний час спостерігається підвищений інтерес до проблеми обдарованості, до проблем виявлення, навчання та розвитку обдарованих дітей і, відповідно, до проблем підготовки педагогів для роботи з ними. Немає чіткого визначення того звідки виникає обдарованість, чому виникає і як її розпізнати. Відомий дослідник поняття обдарованості взагалі вважає, що не треба розуміти звідки з'явилася обдарованість, а просто треба брати обдаровану дитину і наполегалево з нею працювати.

Багатолітня практика діяльності педагогічного колективу Донецької загальноосвітньої школи I-III ступенів № 44 сформувала модель взаємодії педагогічного, учнівського, батьківського колективів, мета якої є виховання і розвиток вільної, життєлюбної, талановитої особистості, готової до творчої діяльності, моральної поведінки та свідомого перетворення оточуючого середовища. І суть нашої роботи щодо створення системи роботи з обдарованими дітьми полягає в тому, що в конкретних умовах школи за допомогою конкретних матеріалів: програм, ознак пізнавальної діяльності учнів, прийомів, методик навчання виявляються елементи інтелектуальної, академічної і творчої обдарованості в шкільному навчальному процесі в повсякденній педагогічній діяльності.

Педагогічний колектив усвідомлено працює над створенням освітнього простору школи як сукупності умов для розвитку особистості. Враховуючи

сучасні тенденції, поступово здійснюється перехід до нової педагогічної установки - від ідеї розвитку до ідеї саморозвитку, самоактуалізації всіх учасників освітнього процесу в школі.

Література

1. Адаменко Н.А. Школа успіху. / Н.А.Адаменко - К.: Завуч. – 2007. – № 4. – 10 с.
2. Гончарук Ю.Д. Організація роботи з обдарованими дітьми / Ю.Д. Гончарук., Н.І. Гергун – К.: Директор школи. – 2006. – № 27.-28 с.
3. Гук Р. В. Робота з обдарованими дітьми в гімназії / Р.В. Гук– К.:Управління школою. – 2005. – № 28 – 29. – 37 с.
4. Кирилюк Л.О. Школа життєтворчості – шлях до успіху / Л.О.Кирилюк, Т. Р. Шубіна – К.:Завуч. – 2006. – № 15. – 10 с.
- 5.Копачівська С. В. Доповідь «Обдарована дитина: психологічні проблеми навчання, виховання та розвитку», 2011. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em16/content/10ysmeeh.htm>
6. Приходченко К.А. Гуманістична спрямованість творчого простору / К.А. Приходченко. – К.: Директор школи. – 2004. – № 10. – 5 с.
7. Робота з обдарованими учнями [електронний ресурс]: www.ipr.edu.te.ua
8. Савел'єва Л.Л. Робота з обдарованими / Л.Л. Савел'єва – К.:Управління школою. – 2005. – № 30. – 26 с.